

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a személyesen eljáró felperesnek a jogtanácsos által képviselt alperes ellen szolgálati idő kedvezményes számítása iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságnál 23.M.1106/2008. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Bíróság 49.Mf.637.977/2008/2. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - a 2010. április 7. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 49.Mf.637.977/2008/2. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 23.M.1106/2008/7. számú ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy tizenöt nap alatt fizessen meg az alperesnek 25.000 (huszonötezer) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget, és az állam javára - felhívásra - 55.000 (ötvenötezer) forint első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A főtörzsszászlós rendfokozatú felperes hivatásos szolgálati viszonyban állt az alperessel, 1999. április 16-tól 2008.január 1-ig az alperes ... Főosztály ... Osztály ... Alosztály ... állományában járőrvezető beosztásban teljesített szolgálatot. Szolgálati panaszában, majd annak elutasítását követően a munkaügyi bírósághoz benyújtott keresetében 1999. április 16-ól 2005. december 31-ig a szolgálati viszonyban eltöltött idejét kedvezményesen, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 329. § (1) bekezdés c) pontja alapján 1,2-szeresen kérte számítani.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság 23.M.1106/2008/7. számú ítéletével hatályon kívül helyezte az ... vezetőjének ... számú határozatát, és megállapította, hogy a felperes 1999. április 16-tól 2005. december 31-ig jogosult a szolgálati idő 1,2-szeres számítására.

A munkaügyi bíróság a felperes előadása alapján megállapította, hogy a felperest foglalkoztató egység egy gyorsan reagáló olyan egység volt, amely a rendőri szervek közül a legrövidebb időn belül volt bevethető. Az Akció Osztály feladata elsődlegesen a kiemelt bűncselekmények forrányomos üldözése, felszámolása, azonnali nyomozati cselekmények foganatosítása. A munkaügyi bíróság szerint ezek a szolgálati feladatok alátámasztják, miszerint a felperes a beosztása ellátása során veszélyhelyzetnek volt kitéve, amely feltételezi a folyamatos pszichés terhelés megvalósulását. A munkaügyi bíróság értékelte, hogy az alperes a felperes részére különleges bevetési pótlékot folyósított, amellyel elismerte, hogy a felperes szolgálat teljesítése többletkövetelmények teljesítésével járt, illetőleg az átlagosnál kedvezőtlenebb körülmények elviselésére kényszerült. A Hszt. végrehajtásáról szóló 140/1996.(VIII.31.) Korm. rendelet (továbbiakban: R.) 2006. január 1-től alkalmazandó 25. § (5) bekezdése szerint a különleges bevetési pótlékban részesülők szolgálati idejét a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontja szerint kell számítani.

A munkaügyi bíróság elfogadva a felperes előadását, azt is értékelte, hogy az adott beosztásban szolgálatot teljesítők pszichés megterhelését fokozta az a körülmény is, hogy az akciókat előre nem lehetett megtervezni, az azonnali reagálás szükséges volt. A szolgálati feladatok között fegyveres támadást kellett elhárítani, amely az átlagosnál nagyobb veszéllyel jár. E körben a munkaügyi bíróság azt is értékelte, miszerint a felperest foglalkoztató szervezeti egység külföldi szervek felkérésére is folytatott veszélyes bűnözők felkutatására és elfogására irányuló tevékenységet. A szolgálatellátás veszélyességét támasztja alá, hogy az alperes az egység tagjait védőeszközök, így például golyóálló mellény viselésére kötelezte a szolgálat ellátása közben. Ezért a munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint a felperes beosztása azért minősül fokozottan veszélyes beosztásnak, mert az R. 22. §-a és az 1. számú melléklet 5. pontjában meghatározott „pszichikai ártalmak” a beosztás tekintetében megvalósultak.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság 49.Mf.637.977/2008/2. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helyes indokainál fogva a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen jogszabálysértésre hivatkozva az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a felperes keresetének elutasítását kérte.

Az alperes érvelése szerint nem megalapozott az eljáró bíróságoknak az a megállapítása, miszerint a felperes beosztása az R. 1. számú mellékletének 5. pontjában szereplő egészségkárosító kockázatnak

(pszichikai ártalomnak) kitett beosztásnak minősíthető. Emellett figyelmen kívül hagyták a R. 25. § (1) és 23. § (1) bekezdés szerinti azon rendelkezést, amely a szolgálati idő kedvezményes számítására való jogosultságot az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő meghatározott mértékéhez köti. Az alperes a Hszt. 3. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakra is hivatkozott. E szerint a hivatásos jogviszony egy különleges közszolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő kötelezettségek terhelik. A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmeit - a fegyveres szerv rendeltetése szerinti feladatainak megvalósítása érdekében - önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti, melyet a felülvizsgálati kérelem szerint az eljáró bíróságok nem vettek figyelembe.

Az alperes hangsúlyozta, hogy a R. 25. § (5) bekezdése alapján korábban kizárólag a R. 37/A. §-a szerinti (veszélyes tűzoltói beosztás pótléka) pótlékban részesülők szolgálati idejét lehetett - a R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértéktől függetlenül - kedvezményesen számítani. A R. módosításával 2006. január 1-től - egyebek közt a nyomozói és különleges bevezetési pótlékban részesülők szolgálati idejét is - 1,2-szeresen kell számítani. A R. azonban visszamenőleges hatályra, azaz a visszamenőleges alkalmazásra nem ad lehetőséget. Az a körülmény, hogy a jogalkotó úgy határozott, hogy önmagában a pótlék folyósítása plusz kedvezményekre jogosít, nem eredményezheti azt, hogy visszamenőlegesen, jogszabályi felhatalmazás nélkül megilletné a kedvezmény a hivatásos állomány tagját.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem a következők szerint alapos.

A per tárgyat 1999. április 16-tól 2005. december 31-ig terjedő időszak képezte. Nem hagyható ezért figyelmen kívül, hogy a felperes a szolgálati viszonyban eltöltött ezen idejének kedvezményes számítását 2007. november 8-án előterjesztett szolgálati panaszában csak akkor igényelte, amikor a vonatkozó törvényi és végrehajtási jogszabály már módosult, és ennek következtében a szolgálati ideje 1,2-szeres számítására utóbb, 2006. január 1-jétől kezdődően jogosulttá vált. Minthogy ezt megelőzően az adott ügyben alkalmazandó jogi szabályozás hatálya alatt a felperes a szolgálati viszonyban töltött idejének számítását egyáltalán nem vitatta, a perben nem lényegtelen kérdés, hogy a Hszt. - kereseti kérelem jogalapjaként megjelölt - 329. §

(1) bekezdés c) pontja miként változott a korábbi szabályozáshoz képest.

A Hszt. 2006. január 1-ig hatályos - a perben alkalmazandó - 329. § (1) bekezdés c) pontja szerint a 326. § (1) bekezdésében meghatározott szempontból a szolgálati viszonyban eltöltött időt 1,2-szeresen kell számítani rendszeres csapatkiképzést folytató szervezetek állományának, harcálláspontokon, a földfelszín alatt szolgálatot teljesítőknek, a büntetés-végrehajtási szervezeteknél a fogvatartottakkal közvetlenül folyamatosan foglalkozó állomány tagjainak, valamint a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőknek.

A Hszt. ezen rendelkezését 2006. január 1-től a 2005. évi CLXXIX. törvény 18. §-a akként módosította, hogy 1,2-szeresen a földfelszín alatt szolgálatot teljesítőknek, a fogvatartottakkal közvetlenül folyamatosan foglalkozó állomány tagjának, valamint a fokozott igénybevétellel járó beosztásokban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladatokat ellátó állománynak szolgálati viszonyban eltöltött idejét kell számítani. A 2005. évi CLXXIX. törvény 18. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint „a legnehezebb körülmények között szolgálatot teljesítő végrehajtó állomány illetményen kívüli juttatásainak kiterjesztését szolgálja a törvény, azzal, hogy a szolgálati idő kedvezményes számításának lehetőségét a konkrét rendvédelmi feladatokat végző teljes állományra kiterjeszti”.

Az előbbiek szerint tehát a szolgálati viszony kedvezményes számításának jogalapját a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontja - felperes által hivatkozott - utolsó fordulata szerint 2006. január 1-jét megelőzően (azaz a per tárgyát képező időszakban) „a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban” történő szolgálatteljesítés, míg 2006. január 1-jét követően „a fokozott igénybevétellel járó beosztásokban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladat” ellátása teremtette meg. Következésképp megállapítható, hogy 2006. január 1-jét megelőzően a törvény a szolgálati idő 1,2-szeres számítását illetően jóval súlyosabb feltételt szabott, amittől nem lehet eltekinteni, és a perben épp azt kellett a bíróságoknak vizsgálni, hogy a felperes ténylegesen és kétséget kizáróan megfelelt-e 1999. április 16. és 2005. december 31-e közötti peresített időszakban ennek a szigorú törvényi feltételnek. Ezt a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási kötelezettség és bizonyítási teher szabályai szerint a felperesnek kellett bizonyítania.

Nem vitásan az alperes a perbeli időszakban különleges bevetési pótlékot folyósított a felperesnek. A R. 50. § (1) bekezdése szerint a különleges bevetési pótlék a különlegesen veszélyes szolgálati feladatok ellentételezésére, továbbá e feladatok végrehajtásához szükséges folyamatos intenzív felkészülés ösztönzésére szolgál, kizárólag az ilyen jellegű tevékenységet közvetlenül ellátó állomány részére. A perben ezért az alperes által sem volt vitatott, hogy a felperes különlegesen veszélyes szolgálati feladatokat is ellátott. Ilyen szolgálati feladat ellátásából önmagában azonban még nem következik a fokozott igénybevételel és veszéllyel járó beosztásban való szolgálatteljesítés megállapíthatósága.

Az R. 22. §-a értelmében a Hszt. alkalmazásában fokozottan veszélyesnek az a szolgálati beosztás minősül, amelynek ellátásával kapcsolatos szolgálati tevékenység - a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl - életveszéllyel is járhat, illetve egészségkárosító kockázatok között kerül végrehajtásra, vagy a védelem csak egyéni védőeszköz állandó vagy tartós használatával valósítható meg. E beosztások körét a Hszt. 342. § (1) bekezdés d) pont felhatalmazása alapján az R. 1. számú melléklet tartalmazza. Az R. 25. § (1) bekezdése az 1. számú mellékletben meghatározott beosztásokban szolgálatot teljesítők szolgálati idejének 1,2-szeres számításához pedig további feltételként írja elő, hogy az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő elérje az R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértéket, azaz a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-át. Kiemelendő, hogy a 2006. január 1-től alkalmazandó szabályozás ezen feltétel fennállásától függetlenül jogosítja a különleges bevetési pótlékban részesülőt a szolgálati idő kedvezményes számításában (R. 25. § (5) bekezdése szerint). A 2006. január 1-jét megelőző időszak tekintetében azonban mindezen együttes feltételek fennállásának kétséget kizáró bizonyítása elengedhetetlen volt és a felperes érdekében állt (Pp. 164. § (1) bekezdés).

Az eljáró bíróságok szerint a felperes járőrvezető beosztása azért minősült fokozottan veszélyes beosztásnak, mert megvalósultak az R. 1. számú melléklet 5. pontja szerinti „pszichikai ártalmak”.

Az R. 1. számú melléklete - bár címe szerint „az egészségkárosító kockázatoknak kitett beosztások jegyzéke”, de megállapíthatóan nem meghatározott beosztásokat sorol fel, hanem a veszélyeztető tényező megnevezése mellett általánosságban körülírja azt a szolgálati tevékenységet, amely ilyenként minősülhet. Az eljáró bíróságok által értékelte 5. pont szerinti „pszichikai ártalmak” alatt kell érteni olyan szolgálati tevékenységet, amelyet életet, testi épiséget, szellemi egészséget, szabadságot jelentős mértékben veszélyeztető helyzetben folyamatosan kell végezni, vagy fokozott szellemi koncentrációt igényel, illetve olyan állandó készenléti

helyzet, amelyben a bekövetkező feladat végrehajtására azonnali, felkészülési idő nélkül való beavatkozást kell biztosítani.

A Legfelsőbb Bíróság szerint egymagában az még nem jogszabálysértő, hogy a felperes munkaköri feladatai alapján a munkaügyi bíróság arra vont le jogkövetkeztetést, hogy a felperes esetében fennállt olyan állandó készenléti helyzet, amelyben a bekövetkező feladat végrehajtására azonnali, felkészülési idő nélkül való beavatkozást kellett biztosítani. Ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül és értékelni is szükséges, hogy a perbeli időszakban hatályos - többek között a fegyveres szervek hivatásos állományának egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról szóló - jogszabályok a járőrvezető beosztásba tartozó személyeket nem nevesítette a rendőrségnél akként, hogy munkavégzésük során fokozott és tartós egészségi és pszichés terhelésnek vannak kitéve [33/1997.(V.13.) BM-IM-TNM együttes rendelet, 21/2000.(VIII.23.) BM-IM-TNM együttes rendelet alkalmassági követelmények 5. számú függeléke]. Az pedig a perben különösen nem nyert bizonyítást, hogy a felperes esetében a fokozott igénybevétel és veszély a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-ában valóban fennállt. Az eljáró bíróságok nem adták okszerű és megalapozott indokát annak, hogy ezen feltételt egyáltalán vizsgálták, és hogy annak fennállásának megállapíthatóságára mely perbeli adatból vontak le következtetést.

A Hszt. perben alkalmazandó 329. § (1) bekezdésének c) pontja a szolgálati idő kedvezményes számítását, az 1,2-szeres szorzó alkalmazását illetően nem konkrét beosztásokat, hanem kifejezetten veszélyes szolgálatteljesítéseket sorolt fel. Ezért annak utolsó fordulata alapján általánosságban meghatározott „fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőnek” is csak az minősíthető, aki az azt megelőző felsorolás szerinti („legnehezebb körülmények között szolgálatot teljesítő végrehajtói állomány”) minőséggel azonosan, azzal egyensúlyban ténylegesen fokozott igénybevételnek és veszélynek volt kitéve a beosztása ellátása során, azaz megfelelt a jogszabályban meghatározott együttes feltételeknek. Ez a perbeli esetben pedig nem volt megállapítható. A Hszt. végrehajtási rendeletében foglaltak ettől eltérő, kiterjesztő értelmezése ezért jogsértő.

A felperes igényéről a perbeli időszakban hatályos jogszabályok alapján kellett döntenie. Azon körülmény folytán, hogy a Hszt. vonatkozó rendelkezése utóbb - a miniszteri indokolásban foglalt megfontolásból - módosult, nem ad alapot a Hszt. korábbi rendelkezésének, megelőzően az állomány tagja által sem vitatott értelmezésétől eltérő alkalmazására és visszamenőleges igényérvényesítésre.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, a munkaügyi bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

A pervesztes felperest kötelezte a Pp. 78. § (1) bekezdésének alkalmazásával az alperes együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére, míg a felperes együttes első, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján - a 73/2009.(XII.22.) IRM rendelet 7. § (1) bekezdésére is figyelemmel - köteles, melynek mértékét a Legfelsőbb Bíróság az Itv. 43. § (5) bekezdése, valamint a 39. § (3) bekezdés b) és d) pontja szerint állapította meg.

Budapest, 2010. április 7.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Földényi Gyuláné s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bírósági tisztviselő